

MEGÚJULT AZ APOR-KÓDEX

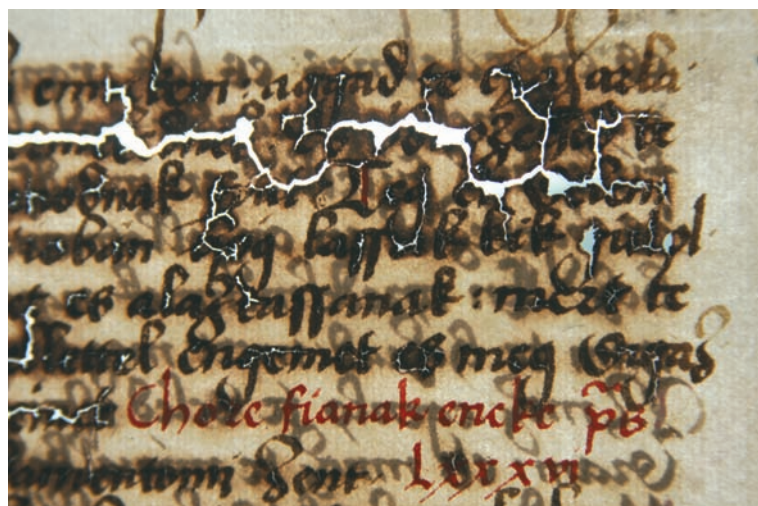

Az ötszáz éves kódex a Székely Nemzeti Múzeum (Sepsiszentgyörgy) tulajdona, kölcsönzésére s magyarországi restaurálására, ezáltal megmentésére komoly diplomáciai és szakmai erőfeszítések árán került sor.

A közepméretű, nyolcadrét alakú könyv a negyedik legrégebbi nyelvemlékünk, s az első magyar bibliafordítás, az úgynevezett Huszita Biblia része. (A kódex a bibliafordítás zsolttárait tartalmazza, ám nevével ellentétben valószínűleg ferences szerzetesek keze nyomát is viseli, egyéb feltételezések szerint pedig premontrei, bencés, sőt akár világi eredet sem zárható ki.) Kötését a Nyulak-szigeti apácák készítették Budán – néhány általuk másolt egyházi szöveggel kiegészítve – a XVI. század elején. A kódex nevét Szilády Áron adta, a tulajdonos báró Apor Péter tiszteletére. A könyv 1877-ben került elő egy leszármazottól, báró Apor Zsuzsannától, aki a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumnak ajándékozta.

A negyvenes évek elején hasonmás kiadásban is megjelent kódex Budapesten vészelte át a második világháborút. (Arról keveset tudni, hogy akkor megkísérelték-

e restaurálását, az viszont tény, hogy később, nem tudván a pesti őrzésről, sokan semmisnek hitték, hiszen a háború alatt a könyvritkaságokat és egyéb értékes műtárgyakat Erdélyből nyugatra menekítő szállítmányt bombatalálat érte, így azt gondolták, az Apor-kódex is köztük volt).

A székelyföldi intézmény legbecsesebb darabja végül 1953-ban került vissza Romániába, de azóta folyamatosan károsodott a magas savtartalmú tintája miatt. A végső pusztulás veszélyét elkerülendő így mindenképp szükség volt a helyreállítására, csak hogy egyáltalán nem ment egyszerűen! Az őrző múzeum a rend-

szerváltás után több alkalommal is megkísérelte megszervezni a restaurálását, de egyetlen esetben sem sikerült elkezdni a konkrét munkát. A sepsiszentgyörgyi intézmény mindvégig támogatta a kódex szakszerű magyarországi restauráltatásának gondolatát is, hiszen elemi érdeke volt, hogy ne hagyja kárba veszni féltve őrzött kincsét, akkor is, amikor saját, otthoni erőfeszítéseik kudarcokkal végződtek. Az Országos Széchényi Könyvtár többször felajánlotta segítségét, de sajnos egy bő évtizedig falakba ütközött. A kilencvenes évek második felétől kezdődően a határon túli restaurálás ellen

leginkább szakmai köntösbe bújtatott diplomáciai kifogásokkal élt a román fél, miközben a múzeumi páncélszekrényben szó szerint hulltak ki a betűk az ötszáz éves könyvből!

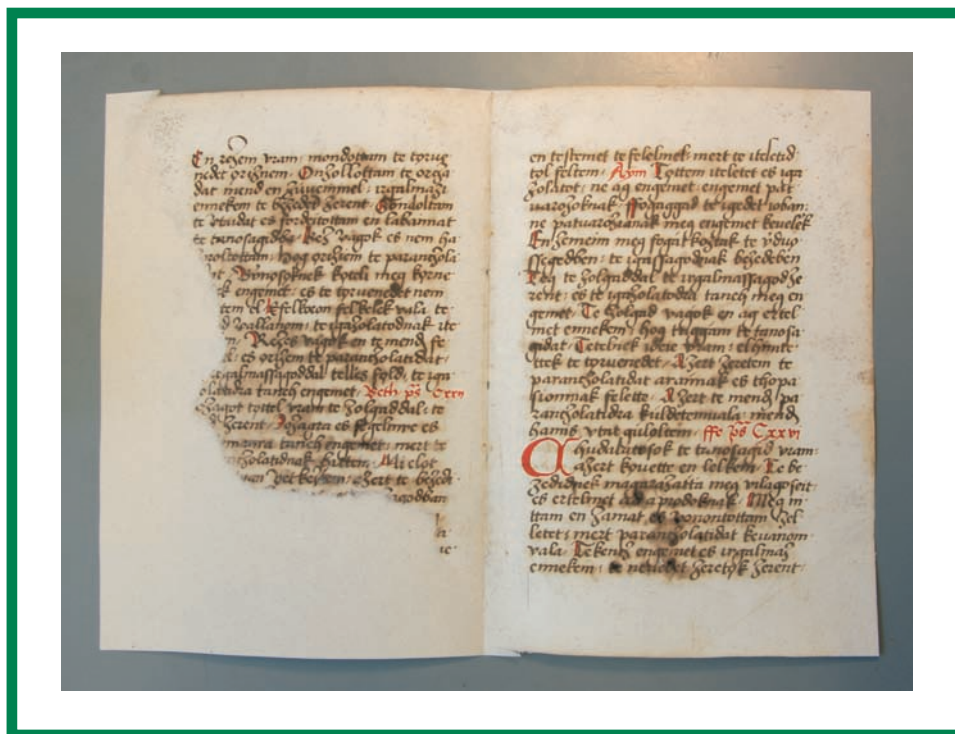
A 2009-es magyar nyelvemlékiállítás előkészületei kapcsán ismét felvetődött a kódex kölcsönzéssel egybekötött restaurálásának, megmentésének a lehetősége. Az OSZK részéről a Tudományos igazgatóság koordinálásával a szakmai és diplomáciai erőfeszítések sikeresen zajlottak, mindemellett Románia uniós csatlakozásával is változtak némiképp a viszonyok, így az intézményközi szakmai kooperáció lehetőségei is jobban körvonalazódtak, s egy háromoldalú (a két nemzeti könyvtár illetve a székelyföldi múzeum közti) megállapodás és kiállítási kölcsönszerződés keretében egy bő évre sikerült átkérni a kódexet a teljes körű restaurálásért, illetve digitalizálásért cserébe. A kölcsönzés a hasonló kiadás közös megjelentetésének lehetőségét is tartalmazza.

„Látjátok feleim..” Magyar nyelvemlékek a kezdetektől a 16. század elejéig című kiállításon nem csupán a megújult Apor-kódex szerepelt, hanem egyik fő látványosságként a Huszita Biblia részeit őrző mindhárom kódex, melyek történelmük során először kerültek együttesen bemutatásra! Az időben legrégebbi Bécsi kódexszel az OSZK büszkélkedhet, az újszövetségi

Evangéliumokat tartalmazó Münchener kódex kölcsönzését a Bayerische Staatsbibliothek tette lehetővé, a most megmenekült Apor-kódex pedig ezentúl méltóképpen mutathatja be a huszitának mondott bibliafordítás zsoltaírait.

Ha a reinkarnálódott könyv 2010 tavaszán visszakerül a Székely Nemzeti Múzeumba, külön kiállítást nyitnak tiszteletére, annak történetével és restaurálási állomásaival. Addig is, az OSZK-ban nemesmásolat és kiállítási verzió is készül az Apor-kódexből.

Az igen kényes és hosszás restaurálási folyamat a Balassi Intézet támogatásával még 2008 év végén kezdődött el! (Az Apor-kódex háromféle ismeretlen kézírásból és tintából tevődik össze, így az egyik alapvető nehézséget a különböző savtartalom jelentette, melyek függvényében változó mértékben esett ki a papír az írásjelek alól.) A 2009 októberében megnyílt

Köszönet mindenkinek, aki a nemes ügyet segítette, külön köszönet illeti Tóth Zsuzsa vezetőrestaurátort, a nagyszerű munkáért!

Boka László
boka@oszk.hu